

Raasepori

30:-

RAASEPORI

HISTORIIKKI JA LYHYT SELOSTUS
LINNANRAUNIOISTA

STIG HEINRICHS'IN LAATIMAN RUOTSIN-
KIELISEN OPASVIHKOSEN MUKAAN
LYHENTÄEN SUOMENTANUT

HOLGER EKHOLM

Tammisaari 1952
Ekenäs Tryckeri Aktiebolag

SISÄLTÖ:

KUVIA:

ALKUSANAT

Länsi-Uudenmaan huomattavin historiallinen muinaismuisto, Raaseporin linnanrauniot Snappertunan pitäjässä, on viimeaikoina yhä enemmän kiinnostanut turisteja. V. 1943 julkaisi Stig Heinrichs raunioista ruotsinkielisen opasvihkosen. Tämä lyhyt selostus linnasta ja sen kohtaloista on jo ilmestynyt kolmena painoksena. Koska suomenkielinenkin opasvihkonen on katsottu tarpeelliseksi, on allekirjoittanut laatinut lyhennetyn käännöksen mainitusta teoksesta. Muinaistieteellinen toimikunta on tarkastanut ja kielellisesti hyväksynyt käännökseni.

Tammisaaressa kesäkuussa 1952.

Holger Ekholm.

RAASEPORIN LINNA AIKAKIRJOJEN VALOSSA

Raaseporin linna on rakennettu todennäköisesti jo 1200-luvulla kalliolle, jonka ohi joki yhä vielä virtaa. Aikaisemmin tämä joki liittyi tärkeänä kulkuväylänä lännestä itäänpäin johtavaan merireittiin. Pohjoisessa avautuvia vesiä pitkin päästiin Suomen sydämeen. Raaseporin sijainti oli hyvä sotilaallisesti ja sen muurien suojassa kasvoi Tunan eli Snappertunan kaupunki.

Raasepori mainitaan ensimmäisen kerran eräässä kirjeessä, joka on päivätty siellä syyskuun 8:tena 1378. Siinä Tord Bonde sopii Ruotsissa olevien tilusten luovuttamisesta vaimolleen ja appivanhemmilleen. Samana vuonna mainitaan tallinnalaisessa asiakirjassa myöskin Todek-niminen mies Raaseporista, ja tämä Todek lienee ollut juuri Bo Joninpoika Gripin omistaman Raaseporin linnan käskynhaltija Tord Bonde. Historia ei kerro, millaista elämä muuten oli Raaseporissa mahtavan valtakunnandrotsin aikana. Kuitenkin voidaan otaksua, että siellä elettiin sen ajan oloihin katsoen komeasti ja pidettiin keskiajan ritaritapojen mukaisia meluisia kekkereitä ja komeita juhlia Bo Joninpojan käydessä uusmaalaisessa linnassaaan. Raaseporin omistaja oli nimittäin

Ruotsi-Suomen rikkain mies ja, ollen naimisissa saksalaisen Margareta Dumen kanssa sekä muissakin suhteissa Saksaan, hän tiesi, kuinka eteläisten maiden linnanhaltijat elivät linnoissaan. Bo Joninpoika kuoli v. 1386. Hänen kuolemansa jälkeen linna lienee jäänyt Tord Bonden itsenäiseen hallintaan, ehkäpä yhdessä tämän langon Erengisle Niilonpojan kanssa, joka oli Hammarstad-sukua. Kolmen pohjoismaan valtiatar, kuningatar Margareeta luotti nähtävästi Tord Bondeen suuresti.

Kokonaiskuva linnasta.

Merirosvous näillä seuduilla oli tähän aikaan suorastaan maanvaivana, ja Raaseporissa marraskuun 26:ntena päivätyssä kirjeessä 1396 Tord Bonde pyytää apua Tallinnan raadilta. Vitaaliveljekset ja gotlantilaiset ovat ryöstäneet häneltä 6 lästiä (noin 15 tonnia) ruista ja 18 haarniskoitua palvelijaa. Hän koettaa nyt saada Tallinnan hansakaupungin raatia sekaantumaan asiaan, koska Visby ei ollut välittänyt hänen valituksistaan. Lopuksi

Tord Bonde sai myös Viipurin linnan läänityksenä. Hän kuoli v. 1417.

Ritari Tuomas von Vitzen mainitaan Raaseporin linnanpäällikkönä v. 1414. Hän kuului rikkaaseen saksalaiseen sukuun, joka oli siirtynyt Ruotsiin kuningas Albrektin aikana. Tuomas von Vitzenillä oli useita valtion virkoja ja hän oli siten vuosikausia poissa Raaseporista. Kuitenkin hän oleskeli v. 1420 linnassa, koska hän silloin joutui riitaan Tallinnan raadin kanssa, joka syytti ritaria töykeydestä haaksirikkoutuneen aluksen pelastamisessa.

1400-luvun alussa oli Raaseporin voutina mm. Vaste, balttilainen *Peter van der Volme* sekä *Janeke Hennepmos* (Hampmos). Viimeksi mainittu lienee kauan ja voimakkaasti hallinnut lääniä. Hänen aikanaan solmittiin jälleen hyvät suhteet Tallinnaan. Hän esiintyy läänin asukkaiden puolustajana Tallinnassa, laatii suosituskirjeitä, kehoittaa Tallinnan raatia rankaisemaan sinne paenneita henkilöitä, sekä pyytää turvakirjeitä matkustajille. Hän joutui myös Narvan voudin kanssa selvittelemään välejä, kun muutamat Uudenmaan talonpojat olivat luvatta käyneet kauppaa venäläisten kanssa syksyllä 1410. Myöhemmin Janeke Hennepmos tuli Länsi-Uudenmaan tuomariksi; hän kuoli v:n 1423 alussa.

Ritari Tuomas von Vitzenin jälkeen Raasepori lienee ollut Henning Königsmarkilla läänityksenä.

V. 1427 mainitaan Raaseporin päällikkönä Henning Königsmarkin tyttärenpoika Otto Pogewisch. Hänen isänsä oli saksalainen aatelismies, ritari ja valtaneuvos Benedikt Pogewisch, jolla Eerik XIII:n aikana oli Ahvenanmaa läänityksenä. Karjaan pitäjän laamanninkäräjäin yhteydessä helmikuun 3. p:nä 1427 Otto Pogewisch

mainitaan ensimmäisen kerran linnanpäällikkönä. Nämä käräjät pidettiin Raaseporin esilinnassa.

Pitkäaikainen, vilkas yhteys Tallinnan ja Raaseporin läänin välillä kehittyi Otto Pogewischin aikana edelleen. Sitä edisti varmaankin linnanherran ja Tallinnan lähettiläiden kohtaaminen alkukesällä v. 1431 Santahaminassa (nyk. Helsingissä).

V. 1434 alkoi Ruotsissa kuten tunnettua Engelbrekt Engelbrektinpojan johtama kapina, johon vanhan talonpoikaisvapauden turvaamiseksi ryhdyttiin Eerik XIII:n ulkomaalaisia viranhaltijoita ja linnanpäälliköitä vastaan. Kuninkaan saksalaisena linnanherrana Otto Pogewisch oivalsi, että hän myöskin joutuisi tämän vapaustaistelun kohteeksi. Heinäkuun 14. p:nä hän lähetti Tallinnan raadille kirjelmän, jossa ilmoitettiin uhkaavasta vaarasta. Samalla hän pyysi, että saisi lainaksi kaksi tai kolme tykkiä ja että hänelle lähetettäisiin tuliaseiden käyttöön tottunut mies. Lopuksi hän pyysi saada sijoittaa Tallinnan pari kalleuksia sisältävää arkkua. Vielä samana kesänä Pogewisch oli äitinsä voutina Kastelholmassa Ahvenanmaalla ja luovutti linnan hyökkääjille syyskuussa 1434. Tämän jälkeen hän tuli Raaseporiin, mutta jätti tämänkin linnan lokakuussa samana vuonna siirtyäkseen Tallinnaan.

Otto Pogewischin lähdettyä Suomesta v. 1434 lienee Viipurin käskynhaltija Krister Niilonpoika Vaasa saanut myös Raaseporin päällikkyyden. On varmaa, ettei tämä mahtava aatelismies, joka innokkaasti osallistui Ruotsin suurmiesten korkeaan peliin valtikoista ja kruunuista, paljoakaan ehtinyt hoitaa uutta virkaansa.

Muutama vuosi sen jälkeen, kun valtaneuvosto oli sanonut irti uskollisuuden valansa Eerik XIII:lle, asetettiin tämä jälleen Ruotsin valtaistuimelle. Tällöin nimitettiin

Krister Niilonpoika Vaasa valtakunnandrotsiksi. Koska hänellä tästä syystä ei ollut paljoakaan aikaa hoitaakseen Viipurin päällikkyyttä, tuli hänen poikansa Kaarle Kristerinpoika sinne alipäälliköksi. Usein vain tilapäisesti määrätyt voudit johtivat näinä levottomina aikoina Raaseporia. Valtakunnandrotsin poissaollessa hänen poikansa Kaarle kuitenkin hoiti Raaseporin korkeinta päällikkyyttä. Kaarle varoitti mm. kesällä 1435 Tallinnan raatia Alf von Mollenista, joka merirosvoineen teki Suomenlahden vaaralliseksi. Merirosvojen takia Kaarle Kris-

Raasepori joelta katsoen.

terinpojan oli pakko kesällä 1436 oleskella Raaseporissa. Ruotsissa tähän aikaan vallinneet poliittiset levottomuudet antoivat Itämeren merirosvoille tilaisuuden harjoittaa tuottavaa elinkeinoaan suuremmassa määrin kuin pitkiin aikoihin. Niinpä myöhemmin karkoitettu kuningas Eerik XIII:kin rupesi merirosvoksi Gotlannista

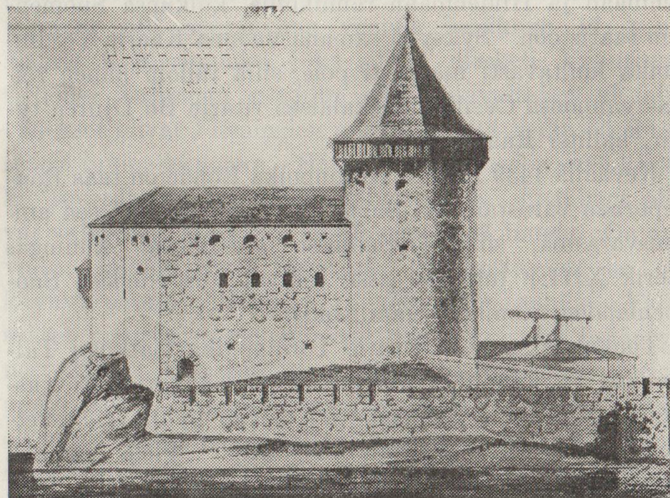
käsin. Tähän aikaan merirosvojen joukossa oli neljä Fleming-nimistä ritaria, jotka rohkeiden kaappaustensa ja mieslukuisten joukkojensa takia ovat tehneet itsensä erikoisesti tunnetuiksi. Niinpä eräs heistä, Iivar Fleming, jolla oli 2 laivaa ja 60 miestä, harjoitti kesällä 1436 rosvoutta. Saatuaan tästä tiedon Kaarle Kristerinpoika matkusti Viipurista Raaseporiin ja kehoitti Tallinnan raatia liittymään näitä merirosvoja vastaan. Iivar Flemingin pelättyä ylivoimaa ei pystytty kuitenkaan murtamaan, sillä seuraavana vuonna kesäkuun 14. p:nä Kaarle Kristerinpoika, joka silloin oleskeli Viipurissa, tiedoitti Tallinnan raadille, että väkivaltaiset vitaaliveljekset olivat Flemingien miehiä ja että heillä oli Raasepori tukipaikkanaan. Hän oli saanut tiedon, että kaikki ”toverukset” parhaillaan olivat siellä. Flemingit olivat vallanneet nimittäin kesäkuussa 1437 linnan. On arvoitus, kuinka tämä tapahtui. Otaksuttavasti se oli käynyt päinsä yllätyksen ja väkivallan avulla. Valitukset merisissien riehumisesta olivat kai yhä lisääntyneet, koska jo saman kuun 26. p:nä Kaarle Kristerinpoika lähetti Tallinnan raadille uuden kirjelmän. Hän oli nyt luotettavalta taholta saanut tietoonsa, että kaikki neljä Flemingiä ja 200 miestä olivat Raaseporissa. Tämä oli melkoinen joukko siihen aikaan. Kaarle Kristerinpoika ehdotti nyt kuten aikaisemminkin yhteistä vastarintaa merirosvoja vastaan ja pyysi Tallinnan raatia lähettämään miehiä Pellinkiin, missä hän joukkoineen lupasi olla odottamassa. Nähtävästi Viipurin päällikön ja hansakaupungin yhteiset yritykset onnistuivat ja he karkoittivat merirosvot uusmaalaisesta linnasta, sillä elokuun lopussa Raasepori oli jälleen hallituksen vallassa.

Nyt tuli Raaseporin päälliköksi taaskin mahtavan Bonde-suvun jäsen, Kaarle Tordinpoika, Penningbyn herra. Hän oli Ruotsin silloisen valtionhoitajan setä. Vihdoin ymmärrettiin, että sen, joka hallitsi lääniä ja linnaa, piti myös vakinaisesti asua siellä. Hänen läsnäolonsa linnassa oli varmasti useistakin syistä tärkeä, sillä merisissijoukot, jotka saalistivat Suomenlahdella ja sen rannikolla, eivät vielä olleet vähenneet. Rosvopartio, jossa oli suomalaisia, ruotsalaisia ja virolaisia, suuntasi toukokuun keskivaiheilla 1438, ryöstöretkellään Saarenmaan ja Hiidenmaan rannikoille, kulkunsa Suomenkin saaristoon. Syksyllä samana vuonna Kaarle Tordinpoika luultavasti matkusti pois, sillä tällöin hänen reipas vaimonsa Cecilia, tanskalaisen ritarin Bo Djuren tytär, hallitsi Raaseporia.

Keväällä 1439 Kaarle Tordinpoika Bonde on taas Raaseporissa varustamassa linnaa ja täydentämässä sen ammusvarastoa, sillä Gotlannissa oleskelevat kuningas Eerik XIII:n lukuisat sissit tekivät yhä edelleen Suomenlahden rannikot vaarallisiksi.

Toukokuussa 1439 Kaarle Tordinpoika matkusti Tallinnaan ja kaupunki otti hänet vieraanvaraisesti vastaan. Matkan syynä sanottiin olevan pyhiinvaellusretken sikäläiseen birgittalaisluostariin. Vielä samana vuonna syksyllä sattui omituinen tapaus. Lähetti, joka toi Raaseporin päälliköltä Kaarle Tordinpojalta Tallinnaan kirjeen, missä tämä pyytää turvaa itselleen ja seurueelleen kaupunkiin tehtävän matkan ajaksi, toi mukanaan myös Iivar Flemingiltä kirjeen, joka oli päivätty tämän aluksella Uudenmaan saaristossa. Kirjelmässään merirosvopäällikkö, joka pari kuukautta aikaisemmin oli vallannut kaksi laivaa Riianlahdella Ruhnusaaren (Runö) lähellä, ehdotti, että sotatila hansakaupungin kanssa lopetettaisiin. Ihmettelyä herättää, että linnanpäällikkö ja merirosvopäällikkö käyttivät samaa lä-

hettiä. On todettu, että Kaarle Tordinpoika on ollut läheisessä yhteydessä syrjäytetyn kuningas Eerikin kanssa, ja kesäkuussa 1439 katsottiin linnan todellisuudessa kuuluvan tälle, vaikka Kaarle Tordinpoika hallitsikin siellä. Ruotsin silloinen valtionhoitaja Kaarle Knuutinpoika Bonde oli toukokuussa 1440 pakottanut Kaarle Tordinpoikaa antamaan lupauksen Raaseporin pitämisestä valtion käytössä. Myöhemmin hän kuitenkin peruutti

Raaseporin linna 1500-luvulta arkkitehti Scherfbeck'in kuvaaman piirroksen mukaan.

lupauksensa ja piti linnan itse. Samoihin aikoihin hän solmi yhteydet Tallinnaan entistä lujemmiksi. Toukokuussa 1441 Kaarle Tordinpojan poissaollessa nähtävästi Cecilia-rouva taas hoitaa linnaa. Tänä aikana hän tilaa elintarvikkeita Tallinnasta ja selvittää välejä kaupungin kanssa. Hän uhraa yksityiset korunsakin linnan hyväksi. On kuitenkin luultavaa, että Kaarle Tordinpojan vielä samana kesänä oli pakko jättää linna. Pentti Martinpoika sekä Pietari Sveninpoika lienevät Kaarle Tordinpojan aikana olleet Raaseporin vouteina.

Heinäkuun 4. p:nä 1441 Ruotsin valtaneuvosto vahvistaa Arbogan valtiopäivien päätöksen sotamarskin ja valtionhoitajan Kaarle Knuutinpoika Bonden läänityksistä. Niihin luetaan mm. Raaseporin linna. Ruotsin uusi kuningas Kristoffer Baijerilainen vahvisti vielä tämän päätöksen. Kuitenkin näytti kohtalo määräävän, ettei Raasepori vielä tulisi Kaarle Knuutinpojan haltuun. Vanha valtakunnandrotsi ja Viipurin linnan käskynhaltija Krister Niilonpoika uudisti vielä kerran aikaisemmat vaatimuksensa Raaseporiin. Ja niin vasta lokakuun 9. p:nä 1445 Kaarle Knuutinpoika Bonde sai linnan haltuunsa. Toistaiseksi hän asui kuitenkin Viipurin linnassa ja lienee tänä aikana vain hyvin harvoin käynyt Raaseporissa.

Kuningas Kristofferin kuoleman jälkeen Kaarle Knuutinpoika palasi takaisin Tukholmaan toukokuussa 1448 komean ritari- ja palvelijajoukun seuraamana. Entisen valtionhoitajan saavuttama kansansuosio kasvoi jälleen ja jo seuraavassa kuussa hänet valittiin Ruotsin kuninkaaksi. Kaarle Knuutinpoika Bonden noustua v. 1448 Kaarle VIII:na Ruotsin valtaistuimelle jätti hän Raaseporin Gregori Matinpoika Liljen hoitoon. Tämä oli siitä tilivelvollinen.

Kesällä 1452 Filpus Iivarinpoika Brödtorpista toimi Raaseporin päällikkönä. Luultavasti linna ei hänelläkään ollut läänityksenä, vaan hän oli siitä kuninkaalle tilivelvollinen. Filpus Iivarinpoika katoaa linnasta v. 1457, eli samaan aikaan kuin kuningas arkkipiispa Jöns Pentinpojan kapinassa pakotettiin luopumaan kruunustaan ja pakenemaan Danzigiin. Kristian Oldenburgilai-

nen tuli nyt Ruotsin kuninkaaksi ja hän palkitsi läänityksin kaikki vallankaappausta avustaneet suurmiehet. Eskil Iisakinpoika Banér nimitettiin silloin Raaseporin päälliköksi ja hän otti osaa jo syksyllä 1457 pidettyihin läänin-käräjiin. Banér ei kuitenkaan saanut käyttää Raaseporin läänin veroja rajoituksitta. Linnan päällikkönä hän lienee ollut vielä v. 1463.

Noustuaan v. 1464 toisen kerran Ruotsin valtaistuimelle kuningas Kaarle VIII Knuutinpoika joutui taas seuraavana vuonna vallanhaluisten suurmiesten karkoittamaksi, jotka kuitenkin uudelleen lupasivat hänelle mm.

Linna lännestä päin.

elinkautiseksi läänitykseksi Raaseporin. Eerik Akselinpoika Tottin piti luovuttaa linna suoraan hänelle. Kuitenkin tämä vei vielä vähän aikaa, sillä Turun piispa Kurt Bitz oli saanut linnan palkkiona Eskil Banérin luovuttua siitä.

Syksyllä 1465 Kaarle Knuutinpoika vihdoinkin saattoi muuttaa Raaseporin linnaan, missä hän vietti kaksi seuraavaa elinvuottaan. Näiden onnettomuuksien ja pettymysten jälkeen "hän tunsi itsensä alakuloiseksi, masentu-

neeksi ja surulliseksi", kertoo keskiajan riimikronikka. Nyt koittava aika oli Raaseporille joka tapauksessa suuruudenaikaa. Ei koskaan aikaisemmin eikä myöhemmin ole linna ollut kuninkaan asuinpaikkana. Vaikka Kaarle Knuutinpojalla ei ollut varoja eikä hän tahtonut pitää loistavaa hovia komeine juhlineen, on kuitenkin luultavaa, että siellä esiintyi ylellisyyttä ja prameutta, mitä ei koskaan aikaisemmin oltu nähty Uudenmaan rannikkolinnassa.

Tullessaan Raaseporiin Kaarle Knuutinpoika oli jo toisen kerran leski. Täällä hän rakastui Kristiina Abrahamintyttäreen, jonka isä näyttää toimineen Raaseporin voutina kuninkaan oleskellessa siellä. Kristiina lienee ollut harvinaisen kaunis ja häntä kutsuttiin "Raaseporin ruusuksi". Hän lahjoitti kruunatulle rakastajalleen kaksi lasta, pojan ja tyttären. V. 1470 Tukholmassa kuolinvuotellaan oleva kuningas ja Kristiina vihittiin avioliittoon.

Hallitessaan Raaseporia Kaarle Knuutinpoika suoritti useimmiten itse linnanherralle kuuluvat tehtävät. Hänellä oli tapana henkilökohtaisesti olla käräjillä läsnä ja hän noudatti hyvin tarkoin lakia. V. 1467 hän sai kehoituksen saapua Ruotsiin vastaanottamaan kolmannen kerran kruunun ja samana vuonna marraskuun 12. p:nä hän matkusti Tukholmaan.

Kuninkaan lähdettyä luultavasti joku vouti hoiti aluksi Raaseporia. Sittemmin tuli linnanpäälliköksi arvokas, tanskalaissukuinen mies, Laurens Akselinpoika Tott. Hänen veljensä oli valtionhoitaja Eerik Akselinpoika Tott, joka mm. perusti Olavinlinnan. Hänen aikanaan Jeppe Olavinpoika, Olavi Niilonpoika sekä Håkan Björninpoika olivat linnan vouteina.

Laurens Akselinpoika kuoli keväällä 1483. Nyt hä-

nen veljensä Iivar Akselinpoika Tott sai linnan hoitoonsa Ruotsin silloiselta valtionhoitajalta Sten Sture vanhemmalta. Kuitenkin linnanpäällikön Laurens Akselinpojan leski Katariina Eerikintytär Nipertz hoiti tällöin linnaa.

Iivar Akselinpoika Tott tuli sittemmin eristyneisyytensä ja omavaltaisuutensa takia yhä vaarallisemmaksi valtiolle, minkä vuoksi valtionhoitaja Sten Sture vanhemman oli pakko kukistaa hänet. Sten Sture antoi sittemmin mm. Viipurin puolustajana kuuluisaksi tulleelle Knut Posselle käskyn valloittaa Raaseporin linna. Sitä piiritettiin v. 1487 ja Katariina-rouvan oli pian pakko luovuttaa linna.

Vuotta myöhemmin, heinäkuun 30. p:nä 1488, solmittiin Raaseporin Prästholmassa välirauha Ruotsin valtakunnan ja Liivinmaan ritariston välillä. Tällöin pohdittiin mm. liittoa Venäjää vastaan. V. 1490 Sten Sture vanhempi piti täällä mainitun ritariston kanssa uuden kokouksen yhteisistä asioista. Ei ole tunnettua, kuka piirityksen jälkeen lähinnä seuraavana vuonna omisti linnan. Maunu Tuurenpoika mainitaan v. 1488 sen päällikkönä.

V. 1490 oli Raaseporissa taaskin uusi päällikkö, Tönne Eerikinpoika Tott, edellä mainittujen Akselinpoikien veljenpoika ja tanskalaisen valtaneuvoksen Åke Akselinpoika Tottin pojanpoika. Tönne Eerikinpojan vaimo Kaarina oli Viipurin linnan käskynhaltijan Eerik Tuurenpoika Bjelken tytär. Tönne Eerikinpoika Tottin päällikkyyden aikana vahvistettiin ja varustettiin Raaseporia tuomalla sinne elintarpeita, ammuksia ja lisämiehistöä. Lokakuussa 1497 luovutettuaan valtionhoitajan virasta Sten Sture vanhempi sai kuningas Hannulta läänityksenä mm. koko Suomen. Tästä ei Raaseporin asema kuitenkaan

muuttunut, vaan Tönne Eerikinpoika jäi linnan päällikkönä paikalleen. Samoin Raaseporin hallinto pysyi muuttumattomana silloinkin, kun Sten Sture vanhempi

Lounais-portti.

valittiin toisen kerran valtionhoitajaksi. Sten Sture vanhemman kuoltua v. 1503 Tönne Eerikinpoika jäi edel-

leenkin Raaseporiin ja maaliskuun 5. p:nä 1504 hän pyysi uudelleen valtionhoitajalta Svante Niilonpoika Sturelta saada pitää läänityksensä. Tämä myönnettiinkin hänelle "suopeamielisestä uskollisuudesta ja palveluksesta" Ruotsin valtakuntaa kohtaan. Svante Niilonpoika Sture sai kuitenkin itse v. 1505 Raaseporin läänityksenä. Täten peruutettiin Tönne Eerikinpojan linnan läänityskirja, vaikka hän jäikin sinne päälliköksi.

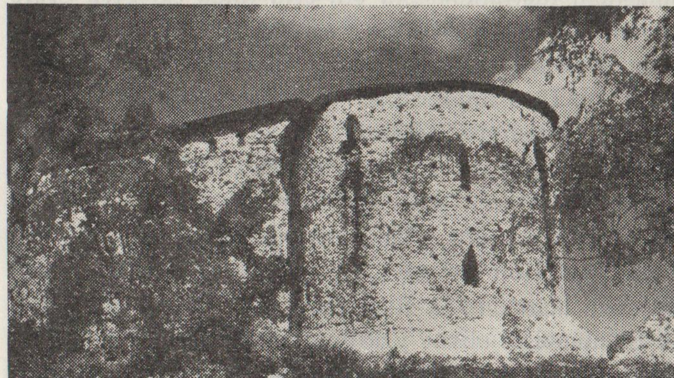
Nyt seurasi vaikeita aikoja. Tanska-Norjan kuningas Hannu, joka oli karkoitettu Ruotsista, ryhtyi sotaan valloittaakseen Ruotsin uudelleen. Sotatapahtumat koskivat tuntuvasti myös Suomen etelärannikkoa. Tänä myrskyisenä aikana Tönne Eerikinpoika suoritti rehellisesti ja valppaasti velvollisuutensa valtiota kohtaan. Kesällä 1506 hän tiedoitti Svante Niilonpoika Sturelle lukuisten tanskalaisten kaappauslaivojen tehneen suurta vahinkoa, ottaneen talonpoikia vangiksi sekä ryöstäneen aluksia ja tavaroita. Lisäksi hän ilmoitti Tallinnassa liikkuvan sellaisen huhun, että Tanskassa suunniteltiin hyökkäystä Suomea vastaan. Tämä piti paikkansa sikäli, että jo seuraavana kesänä tanskalainen laivasto oleskeli pitkän aikaa Tallinnan ulkopuolella uhaten sieltä käsin rannikkoseutuja sodalla, sekä kaapaten useita Raaseporin lääniin kuuluvia aluksia. Samana vuonna, toisin sanoen 1507, Severin Norby pakkoverotti Ahvenanmaata ja valloitti Kastelholman linnan. Seuraavana kesänä tanskalainen laivasto liikkui jälleen Suomenlahdella aiheuttaen suuria vahinkoja rannikkoseuduillemme. Elokuussa poltettiin Porvoon kaupunki ja useita sen lähellä olevia aateliskartanoita, sekä hävitettiin Raaseporin saaristoa. Sodan kohtalokkain oli Suomelle vuosi 1509. Elokuussa Otto Rud valloitti Turun kaupungin, jota vaurioitettiin pahoin. Tämän jälkeen tanskalaiset suuntasivat kulkunsa itään ryöstäen mm. Inkoon kirkon ja pappilan. Kun toinen osa heidän laivastoaan majaili Raaseporin saaristossa, niin toinen osa vaani Naissaaren luona merenkulkijoita. Pitkällinen sotatila päättyi kuitenkin samana kesänä Kööpenhaminan rauhanteossa.

V. 1512 Svante Niilonpoika Sture kuoli ja valtionhoitajaksi tuli hänen poikansa Sten Sture nuorempi. Todisteena hänen Tönne Eerikinpoika Tottia kohtaan tuntemastaan luottamuksesta oli, että tämä sai Sten Sture nuoremman puolesta ottaa vastaan Raaseporin ja Viipurin lääneissä rahvaan uskollisuuden ja kuuliaisuuden valat. V. 1513 nimitettiin Tönne Eerikinpoika Viipurin ja Olavinlinnan päälliköksi.

Lokakuussa 1513 Raaseporin päälliköksi tuli Krister Klaunpoika Horn. Hän oli laamanni Klaus Henrikinpoika Hornin poika. Vähän ennen Krister Klaunpojan päällikkyyttä oli ilmennyt uppiniskaisuutta veronkannossa, jonka laamanni ja Raaseporin tilapäinen vouti Henrik Steninpoika olivat yrittäneet toimittaa. Nämä eripuraisuudet lakkasivat kuitenkin uuden päällikön astuessa virkaan. Jo v. 1515 Krister Klaunpoika siirtyi käskynhaltijana Turun linnaan, jolloin Raasepori sai uuden päällikön.

Niilo Eskilinpoika Banérista tuli nyt Raaseporin herra. Hän oli aikaisemmin mainitun Eskil Iisakinpoika Banérin poika. Varmaa on, että hän asui linnassa vielä v. 1517. Tänä syksynä Tanskan kuningas Kristian II:n laivat pakkoverottivat valtakunnan rannikoita, jolloin myös ryöstettiin Uudenmaan saaristoa. Milloin Niilo Eskilinpoika jätti Raaseporin, ei tiedetä, eikä myöskään sitä, kuka toimi linnan päällikkönä piispa Hemming Gadd'in v. 1520 pakottaessa linnanhaltijan luovuttamaan linnan kuningas Kristian II:lle.

Raaseporin uusi tanskalainen päällikkö oli nimeltään Tile Gislenpoika eli "Gissel" (ruoska). Jo heti päällikkyytensä alussa hän joutui suorittamaan linnassa verityön. Kuningas Kristian II oli nimittäin tuominnut Niilo Eskilinpojan ja Hemming Gaddin kuolemaan, ja heidät mestattiin Raaseporissa joulukuussa 1520. Linnan pohjoispuolella oleva pieni kumpu osoittaa tämän kaamean teon tapahtumapaikan.

Keskustorni kaakosta katsoen.

Kun Kustaa Vaasa elokuussa 1523 lähetti Eerik ja Iivar Flemingin johtaman sotajoukon Suomeen murskaamaan perinpohjin täällä olevan vihollisvallan, oli Raasepori, kuten muutkin linnat maassamme, vielä tanskalaisten hallussa. Ruotsalaiset piirittivät kuitenkin linnaa, jota sen haltijat urhoollisesti puolustivat.

Lokakuun lopussa 1523 kaikki Suomen linnat olivat Kustaa Vaasan käsissä, Raaseporikin. Piirityksen aikana oli taisteltu tulisesti linnan kärsiessä tällöin pahoja vaurioita. Sodan loputtua Raasepori oli niin hävitetty, ettei siinä voinut asua ilman perinpohjaista korjausta.

Aluksi määrättiin eräs Lasse Kurke voudiksi Raaseporin lääniin. Linnaa ei kuitenkaan voitu käyttää asuntona, minkä takia hän joutui asumaan Raaseporin "latokartanossa". Tämä kartanolaitos oli kai ollut olemassa jo melko kauan ja sen tehtävänä oli taloudellisesti hoitaa linnaan suoranaisesti kuuluvat maat.

V. 1524 tuli Raaseporin läänin haltijaksi Niilo Grabbe. Nimitys annettiin palkkioksi siitä rohkeasta sissisodasta, mitä hän pienillä saaristolaivoillaan oli käynyt tanskalaisia vastaan, jolloin hän mm. oli hyökännyt Raaseporin linnan ja Porvoon kuninkaankartanon kimppuun. Niilo Grabben, niinkuin hänen edeltäjänsäkin, oli asuttava Raaseporin kartanossa, vaikka sekin lienee ollut yhtä huonossa kunnossa kuin linna. Nähtävästi hän on ehdottanut, että kartano jälleenrakennettaisiin, koska Kustaa Vaasa toukokuun 31:ntenä 1525 päivätyssä kirjeessään vastaa, ettei Niilo Grabbe rakentaisi sitä vanhan linnan viereen, vaan Tammisaareen, joka olisi edullisempi paikka merenkululle. Kuningas lisää vielä, että puolustusmahdollisuudet tulisi ottaa huomioon uutta kartanoa rakennettaessa. Kustaa Vaasan mielenkiinto kasvoi tätä kartanon perustamisaietta kohtaan ja pari vuotta myöhemmin hän alkoi rakennuttaa Tammisaareen linnaa, jonka turvissa hän toivoi nousevan kauppakaupungin.

V. 1528 Niilo Grabbe sai jättää paikkansa Raaseporin läänin päällikkönä. Kohta tämän jälkeen hän sai läänityksenä Vihdin pitäjän; myöhemmin hänestä tuli Viipurin linnan käskynhaltija. Niilo Grabbe kuoli v. 1549 ja hänet haudattiin Karjaan kirkkoon.

Valtaneuvos Eerik Fleming sai Niilo Grabben jälkeen Raaseporin läänityksenä. Vaikka hän olikin itsekäs ja omavaltainen, esiintyi hän kuitenkin niin järkevästi ja taitavasti, ettei Kustaa Vaasa tahtonut luopua hänestä.

Sitäpaitsi hän oli kuninkaalle hyvin uskollinen, mutta häikäilemätön läänin talonpoikia kohtaan. Eerik Fleming oli naimisissa Hebbla Sparren kanssa ja oleskeli enimmäkseen omistamassaan Suitian kartanossa Siuntiossa. Useat hänen kirjelmänsä näiltä vuosilta ovatkin täällä päivätyt. Eerik Flemingin päällikkyyden ajan alkupuolella läänin talonpojat lähettivät v. 1529 kuninkaan luokse lähetystön, joka esitti valituksia päällikön menettelytavoista. He selittivät kuninkaalle, kuinka Eerik Fleming rasitti ja kiusasi heitä laittomilla veroilla, majoituksilla ja kyydityksillä sekä ajoi heidät pois heidän perintötiloiltaan ja konnuiltaan. Sitäpaitsi hänellä oli tapana laittomasti sitoa heitä köysiin. Lääninherraansa ja tämän palvelijoita peläten muutamat talonpojat olivat lymynneet metsissä koko talven. Kustaa Vaasa nuhteli Flemingiä ankarasti näiden valitusten johdosta ja uhkasi ottaa häneltä läänityksen.

Kesällä v. 1530 kuningas vieraili Raaseporissa. Tällöin asetettiin Niilo Boije voudiksi lääniin nähtävästi ennenkaikkea hallinnollisten asioitten hoitamista varten. Näyttää siltä, että kuningas tämän vierailun aikana olisikin päätynyt ajatukseen, että Raaseporin linnan kunnostaminen tulisi halvemmaksi kuin uuden linnan rakentaminen Tammisaareen. Selvää on, että Raaseporia on korjattu 1530-luvulla, ja kun linna v. 1540 sai uuden voudin, oli se täydellisesti asuttavassa kunnossa. 1530-luvun alussa alkaa myös Eerik Fleming nimittää itseään Raaseporin linnan päälliköksi. Samaan aikaan näyttä linnassa asuneen alivuoteja, kirjureita ja pieni määrä sotamiehiä.

Valtiomiehenä Eerik Fleming teki kuninkaalleen ja valtakunnalle suuria palveluksia. Hänen suurin elämäntyönsä ei kuitenkaan kuulu Raaseporin historiaan. Saadessaan linnoituksen hän oli valtaneuvos, myöhemmin

hänet lyötiin ritariksi. Sitäpaitsi hän oli Etelä-Suomen laamannikunnan laamanni, sekä kahteen eri otteeseen Ruotsin laivaston amiraali.

Raaseporin linna palautettiin kruunulle v. 1540, ja täten alkoi uusi vaihe sen historiassa. Eerik Flemingin piti jättää linna vouti Hannu Jönsinpojalle, joka oli tilivelvollinen kuninkaalle. V. 1540 linnassa oli seuraavanlainen henkilökunta: alivouti ja kirjuri, 16 sotamiestä, kellaripalvelija, valjastaja, tynnyrintekijä, kokki, pursimies ja saarivouti. Viimeksimainitun tehtäviin kuului saariston valvonta ja laittoman merenkulun estäminen. Tämän henkilökunnan ohella oli siellä kolmattakymmentä muuta palvelijaa: navettarenkejä, kalastajia, teurastajia, juomanpanijoita, leipojanaisia, palvelijattaria, karjakoita jne.

Hannu Jönsinpojan aikana rakennettiin kruunun tarvetta varten myös suurehko laiva. Otaksuttavasti Hannu Jönsinpoika oli huolimaton tilien ja tilan hoidossa, sillä kiireellisenä elonkorjuuaikana v. 1541 määrättiin uusi vouti hänen paikalleen.

Linnan ja läänin uudeksi voudiksi tuli Arvid Olavinpoika Stålarm. Hän sai linnassa heti aikaan paremman järjestyksen ja hän hoiti tilit paljon tarkemmin kuin Hannu Jönsinpoika. V. 1534 lienee linnalla ollut oma kappalaisensa, herra Knuut. Samana vuonna tehtiin linnassa joitakin parannuksia. Kattojen korjauksiin käytettiin 5.325 tuohilevyä; herrojen ja rouvien huoneisiin pantiin yhteensä viisi lasi-ikkunaa. Arvid Olavinpojan täytyi myös suorittaa retki saaristoon ahdistaakseen merirosvoja. Alituiset kahakat venäläisten kanssa valtakunnan itärajalla aiheuttivat sen, että v. 1545 ryhdyttiin taas

kaikissa Suomen linnoituksissa puolustustoimenpiteisiin. Sinä vuonna Kustaa Vaasa lähetti kirjelmän, missä hän huomautti, että aikaisemmin oli ollut tapana sodan ja onnettomuuksien sattuessa jakaa linnasta aseita nuorille, voimakkaille ja taitaville rahvaanmiehille. Sen takia hän antoi linnoille ja kuninkaankartanoille käskyn valmistaa ja kunnostaa aseita. Niinpä Raaseporissa valmistettiin 472 keihäänkärkeä, 600 nuolenkärkeä ja 7 lyhyttä tykkiä. V. 1545 kuului linnan miehistöön 15 sotamiestä ja 35 nostomiestä.

Syksyllä 1547 Raasepori sai Mikonpäivän aikaan jälleen uuden voudin, Pietari Svensken. Tämä mies tuli myöhemmin, Raaseporin jätettyään, "sotaeverstiksi". Hänen ajaltaan mainitaan erikoinen suutarintupa, mutta ei mitään muuta erikoista. Ainoastaan vähäisiä katonkorjauksia ym. suoritettiin. Mainittakoon, että kullattu kalkki ja äylättilautanen, jotka otaksuttavasti olivat jäljellä linnan aikaisemmalta loistoajalta, lähetettiin v. 1548 Tukholman linnaan kuninkaan verokamariin. Useita ryijyjä, sänkyvaatteita, iso palttinapakka ym. vietiin sitäpaitsi Mälarin rannalla olevaan kuninkaankartanoon. Pietari Svenske oli Raaseporin voutina v:n 1550 loppuun. Sinä vuonna linnalla oli taas oma kappalaisensa, herra Juhana. Erikoinen latokartanonvouti hoiti tähän aikaan yhä vielä "latokartanoa", ja jyrkkä ero vallitsi esim. linnan "voudinpöydän" ja latokartanon "palkollistenpöydän" välillä. Mainitaan, että voudinpöydässä v. 1549 käytettiin 1.400 kynttilää, kun palkollistenpöytä sensijaan sai tyytyä 39 kynttilään ja muuten polttaa pärettä. Pietari Svensken jälkeen tuli Pentti Jensinpoika Raaseporin voudiksi. Tämä mies käytti lisäksi "Kirjuri"-nimeä. Ehkä hän aikaisemmin oli palvellut kirjurina jossakin kruunun linnassa.

Pietari Svensken aikana huomattiin jo Raaseporin merkityksen vähenevän, ja Pentti Jensinpojan ollessa ensimmäistä vuotta vuotina, osoittautui tämä ilmeiseksi. V. 1551 linnan irtaimisto alkoi nimittäin yhä enemmän hajaantua. Tähän oli syynä, että samana vuonna Kustaa Vaasa rakennutti vuotta aikaisemmin Vantaanjoen suulle perustetun Helsingin kaupungin läheisyyteen Helsingin kuninkaankartanon. Tammikuun 17. p:nä 1551 lähetettiin Raaseporista suurehko tavaramäärä Helsingin kuninkaankartanon voudille, ratsumestari Eerik Spårelle. Tämä lähetys käsitti mm. ryijyjä, vuodevaatteita, patjoja, rautakaluja, sepäntyökaluja, kaksi "saaristovenettä", reen, oluttynnyrin, tynnyreitä ym. Seuraavana vuonna siirrettiin sinne linnan lähellä oleva puukappeli, missä aikaisemmin oli pidetty jumalanpalveluksia. Raaseporin läänin talonpoikien päivätyötkin tehtiin nyt melkein kokonaan Helsingin kuninkaankartanoa varten.

Raaseporin historia päättyy v. 1553. Tämän jälkeen Raaseporin nimi häviää asiakirjoista ja vanha linna jää rappioitumaan. Sen viimeisenä voutina oli Eerik Spåre. Myöhemmin raivonnut tulipalo tuhosi linnan perusteellisesti.

Lääninhallinto sijoitettiin Helsinkiin, ja Raasepori eli "latokartano", joka sijaitsi samassa paikassa kuin nykyinen Raaseporin kartano, muutettiin tavalliseksi kuninkaankartanoksi. "Kartanolääänikauden" alkaessa v. 1555 Raaseporin kartano sai taas oman voudin kartanoläänin hoitamista varten. Kuninkaankartanoon sijoitettu hallinto siirrettiin kuitenkin v. 1559 Tammisaareen.

Raaseporilla ei kenties ole ollut niin huomattavaa merkitystä kuin maamme suurilla linnoilla. Sillä on kuitenkin ollut loistoaikansa ollessaan tämän maankolkan hallinnon sijaintipaikkana ja ainoana itsenäisten lääninher-

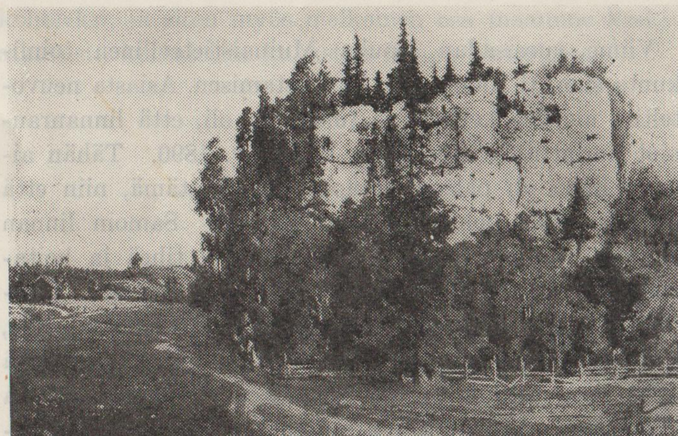
rojen ja kruunun käskynalaisten voutien johtamana linnana länsi-Uudellamaalla. Kuten edellisestä on käynyt selville, linna on sitäpaitsi ollut Itämeren kaupunkeihin, etupäässä Tallinnaan johtaneiden sangen vilkkaiden kauppayhteyksien tukikohtana. Näemme siis, että monet mahtimiehet ovat isännöineet Raaseporissa ja tämä johtui etupäässä siitä, että jo vanhastaan viljelty ja satoisa seutu antoi linnanherroille runsaat tulot. Raasepori joutui päälliköittensä kautta alituisesti suurten tapahtumien kohteeksi, ja siten myös melkoinen osa maamme keskiaikaisista kohtaloista kuvastuu linnan historiassa.

LINNANRAUNIOT

Viime vuosisadan lopulla Muinaistieteellinen toimikunta suoritti Raaseporin kunnostamisen. Asiasta neuvoteltiin moneen kertaan ja tuloksena oli, että linnanrauniot korjattiin ensimmäisen kerran v. 1890. Tähän aikaan linna oli paksun sorapeitteen täyttämä, niin että melkein koko pohjakerros oli piilossa. Samoin linnan alueella vallihaudan sisäpuolella kasvoi tiheä ja hoitamaton metsä. Ensimmäisen korjauksen yhteydessä poistettiin pohjakerroksessa ollut sora ja kaadettiin metsä, jotteivät puunjuuret hajoittaisi enää muureja. Näitä töitä johti arkkitehti M. Schjerfbeck. Kolme vuotta myöhemmin suoritettiin arkkitehti A. Schulmanin johdolla restauroimistöitä. Senjälkeen on tehty ainoastaan pienehköjä korjauksia, kuten saumausta ym., ja vasta v. 1938 suoritettiin linnanraunioiden perusteellinen korjaus.

Linnan rakennushistoria jakautuu kahteen eri kauteen, vanhempaan ja nuorempaan. Linnan vanha osa on rakennettu kiilaamattomista luonnonkivistä ja paikoin tiilistä. Tämä osa on nähtävästi ollut kehämuurina, mutta se on ollut ainoastaan noin puolet nykyisestä korkeudestaan. Sitäpaitsi on ollut ehkä vain kaksikerroksinen keskustorni sekä lisäksi kaksi harmaakivistä huonetta.

Muut rakennukset lienevät olleet puusta. Linnan uusi osa eroaa vanhasta siinä, että kivilohkareet ovat hakattuja ja niiden pinnat näin ollen tasaisia. Saumat ovat myöskin pienempiä ja kiilattuja kivenpalasilla. Bo Joninpoika Grip'in aikana, eli 1370—80-luvuilla lienee rakennettu kaksi kerrosta lisää, sekä tehty muita isohkoja rakennus- ja korjaustöitä, kuitenkin niin että vanha pohjakaava säilyi.

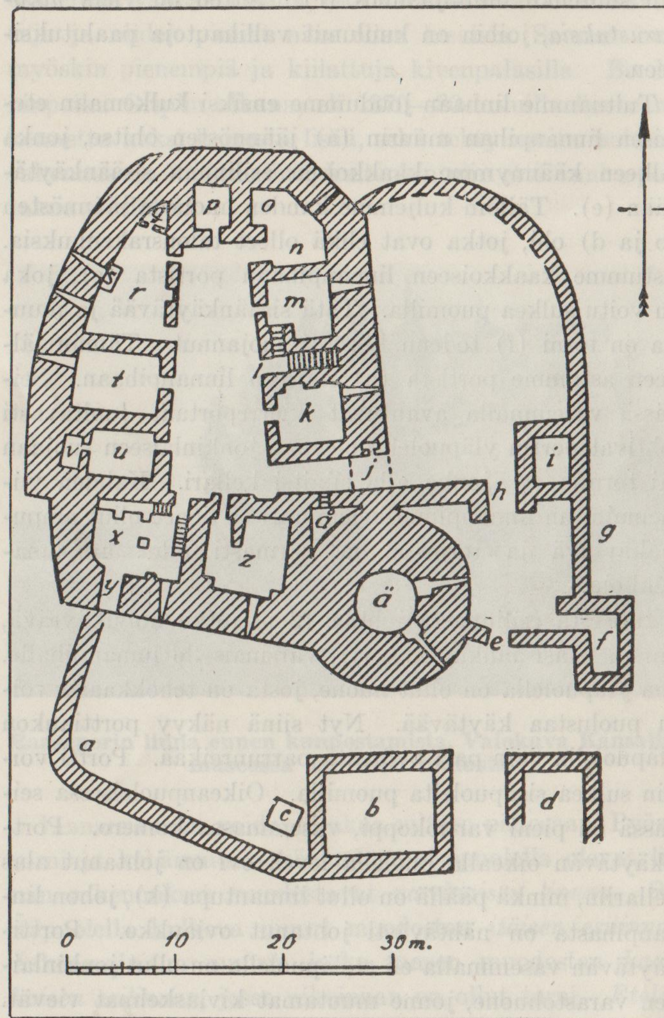
Raaseporin linna ennen kunnostamista. Valokuva Kansallismuseossa olevasta taulusta.

Linnanrauniot voidaan jakaa viiteen pääosaan. Pyöreä torni ja kehämuuri sekä muurin sisäpuolella olevat linnan rakennukset muodostavat *varsinaisen linnan.* Sen itäpuolella kulkeva muuri muodostaa *itäisen esilinnan.* Äskenmainitun muurin jatko taasen muodostaa *kaakkoisen esilinnan,* jossa aikoinaan on ollut torni. *Eteläinen esilinna* lienee sijainnut linnan mäen etelärinteellä. Tämän muurin jäännöksenä näkyy vielä linnan lounaiskulmasta työntyvä uloke. Muurin sisäpuolella on myöskin suurehko uuninjäännös (c). Sitten on vielä *ulkovarustuksia,* joihin on kuulunut vallihautoja paalutuksineen.

Tultuamme linnaan joudumme ensiksi kulkemaan eteläisen linnanpihan muurin (a) jäännösten ohitse, jonka jälkeen käännymme kaakkoisen esilinnan sisäänkäytävään (e). Tällöin kuljemme kahden huoneen jäännösten (b ja d) ohi, jotka ovat ehkä olleet talousrakennuksia. Astumme kaakkoiseen linnanpihaan portista (e), joka on voitu sulkea puomilla. Tätä sisäänkäytävää ja muuria on torni (f) todennäköisesti suojannut. Tämän jälkeen astumme portista (h) itäiseen linnanpihaan. Seinässä vasemmalla avautuvat kierreportaat luultavasti johtivat portin yläpuolella olevaan jonkinlaiseen suojaan tai torniin (i), jonka alla sijaitsi kellari. Kahden viimemainitun linnanpihan kehämuurissa lienee ollut ampumakäytävä ja tornissa on varmasti ollut ampuma-aukkoja.

Itäisestä esilinnasta johtaa 12 m pitkä holvikäytävä, linnan pääsisäänkäytävä (j), varsinaiselle linnanpihalle. Sen yläpuolella on ollut huone, josta on tehokkaasti voitu puolustaa käytävää. Nyt siinä näkyy porttiaukon yläpuolella vain pari pyöreätä parrunreikää. Portti voitiin sulkea sisäpuolelta puomilla. Oikeanpuoleisessa seinässä on pieni vartiokoppi, vasemmassa komero. Porttikäytävän oikealla puolella leveä ovi on johtanut alas kellariin, minkä päällä on ollut linnantupa (k), johon linnanpihasta on nähtävästi johtanut oviaukko. Porttikäytävän vasemmalla eli eteläpuolella on ollut jonkinlainen varastohuone, jonne muutamat kiviaskelmat vievät.

Varsinainen linnanpiha muodostaa melkein suorakulmaisen alan, josta on päästy linnan kehämuuria vasten

Linnan pohjapiirros.

rakennettuihin siipirakennuksiin. Näitten siipien väliseinät eivät yleensä ole muuratut kehämuurin yhteyteen, vaan ne ovat näköjään myöhemmin pystytetyt. Niiden yläosat ovat, eteläsiipeä lukuunottamatta, myöhemmin sortuneet, koska muuri on ollut ohut. Kaikki ikkunat ovat antaneet pihalle päin.

Itäisessä sivustassa sijaitsee huoneen (k) lisäksi vielä toinenkin huone (m). Sinne johtaa eteinen (l), josta portaat vievät myös toiseen kerrokseen. Linnanpihalle päin avautuu suippokaarinen ikkuna, joka on parhaiten säilynyt koko linnassa. Vastakkaisessa seinässä on umpeenmuurattu ikkuna-aukko. Eteläseinässä on edellä mainittujen portaiden alla osaksi peitetty komero. Mahdollisesti huone on voinut olla keittiönä, mutta kuitenkin todennäköisesti se on ollut linnan pajana, sillä siihen viittaavat sen nokiset seinät sekä kaivauksissa löydetyt hiilet ja erilaiset rautaesineet.

Seuraava huone (n) on ollut linnan leipomona. Kaivauksissa tämä kävi ilmi uuninkuvun jäännöksistä sekä huoneen luoteiskulmassa olevista nokisista kivistä. Kaivauksissa havaittiin uunin (o) säilyneen eheänä. Se oli niin suuri, että sen sisään saattoi mahtua kokonainen härkä. Edessä oli uuninkupu. Uuni oli tiilestä ja muurattu ainoastaan savella, minkä vuoksi se heti hajosi, kun se oli kaivettu esille. Keittiön jätteitä varten kehämuurissa oli viemäri. Holvattu katto oli tiilestä. Huoneesta on otettu talteen patakoukkuja, rautainen leipälapio, saviastioitten paloja ym.

Linnanpihan päässä olevassa huoneessa (p) on harmaakivinen holvi ja sen eteläseinässä pieni ikkuna. Ainakin myöhemmin lienee huone ollut asevarastona; siihen viittaavat kaivauksissa löydetyt rautaiset nuolenkärjet, ratsuvasara, kivikuulat, panssaripaidat y.m.

Huoneessa (r) on muuriaukon vieressä kivialusta (s), joka otaksuttavasti on ollut alttarina. Niinmuodoin tämä huone on ollut linnan kappeli. Huone (t) lienee ollut linnantupana, mutta nyttemmin ei siellä enää ole mitään erikoista nähtävää. Tiiliholvinen huone (u) on luultavasti ollut pienenä varastohuoneena, josta on eroitettu toinen huone (v).

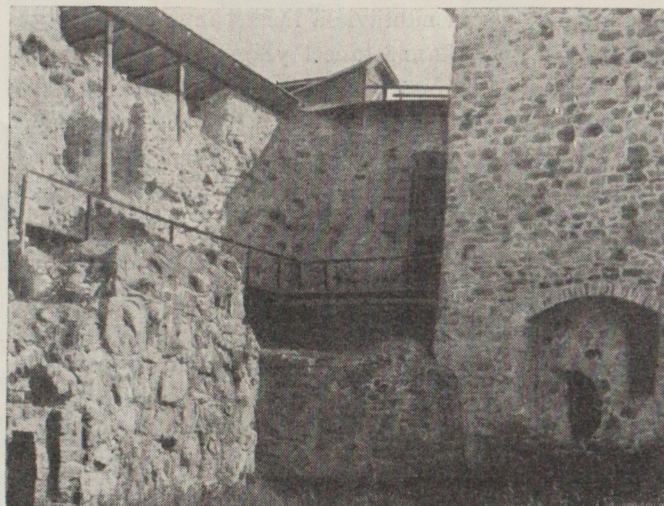
Kuva raunioiden sisäpuolelta.

Eteläsiivessä olivat linnan parhaat huoneet, ns. ritarisali ja ne huoneet, missä linnanherra perheineen asusti. Pihanpuoleinen seinä on myöhemmin vahvistettu paksulla tukimuurilla, joka peittää huoneiden (x ja z) marmoriset ikkunapielet. Pohjakerroksessa oleva huone (x) on nähtävästi ollut kellarina. Tässä huoneessa, jossa on ollut maapermanto, näkyy suuri pyörökaarinen oviaukko (y) puominkoloineen. Luultavasti aukkoa on käytetty sivusisäänkäytävänä, jonka kautta päästiin linnan eteläpuolella olevaan esilinnaan ja sitä ympäröivän muurin läpi rantaan. Tämä aukko on kai puhkaistu seinään myöhemmin, koska sen ympärillä tiilet ovat pienempiä kuin esim. tornin sisäseinissä käytetyt.

Huoneessa (x) on nähtävissä lisäksi muutamia kivipilareita, jotka ovat kannattaneet yläpuolella olevan ritarisalin lattiaa. Pohjoisseinässä on kiviportaat, jotka keskiaikaiseen tapaan ovat niin kapeat, että ainoastaan yksi henkilö kerrallaan voi niissä kulkea. Tästä rakennustavasta oli se etu, että yksi ainoa mies pystyi puolustamaan tällaista käytävää. Mainitut portaat veivät ritarisaliin, joka käsitti koko siiven ja sai valonsa eteläseinän neljästä ikkunasta. Näistä yksi on muita korkeammalla. Ritarisalin ikkunat ovatkin ainoat koko linnassa, jotka puhkaisevat kehämuurin. Niiden sijoittamista auringonpuolelle pidettiin yleensä niin tärkeänä, ettei täten aiheutunut linnan puolustusmahdollisuuksien väheneminenkään ollut esteenä. Kehämuurissa on sillan kohdalla ampuma-aukkoja länteen, pohjoiseen ja itään päin, yksi jokaiseen suuntaan, ja pohjoisella seinustalla sitäpaitsi mukavuuslaitos, suuri muurinaukko suorine seinineen.

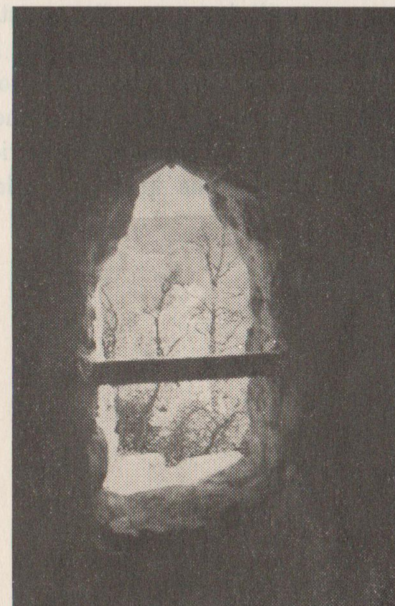
Jotta nyt pääsisi linnan yläkerroksiin, on noustava eteisestä (l) portaita pitkin sillalle, joka päättyy linnantorniin johtavaan ainoaan oviaukkoon. Huoneessa, johon ensiksi tullaan keskustorniin mentäessä, on kuusijakoinen holvikatto ja sisäseinät ovat tiilistä. Tiilet ovat isoja ja kuten keskiajalla oli tapana, siten muuratut, että kahden pitkittäisen tiilen jälkeen seuraa poikittainen

tiili, joka on sisemmän muurauksen kiinnikkeenä. Etelä- ja lounaisseinässä on ikkuna; molempia on myöhemmin suurennettu ylöspäin. Tämä huone lienee ollut vartiohuoneena. Keskellä lattiaa on iso reikä, joka on ainoa aukko 22 jalan (7 m) syvyiseen tiiliseinäiseen, holvattuun luolaan. Piirityksen aikana luola on ollut luultavasti ammusvarastona, ehkäpä käytetty välillä vankilanakin.

Taitavasti yhteenliitetyt muurit ovat kestäneet vuosisatoja.

Muurissa olevat portaat vievät tornin kolmanteen kerrokseen, jossa on ollut pari suurta ampuma-aukkoa, ja siitä edelleen nykyään kokonaan katon peittämälle harjalle. Tornin muuri on ylhäältä hyvin ohut, minkä vuoksi se nyttemmin on pahasti rappeutunut. Yläosa lienee sortunut piirityksen aikana v. 1523. Täällä on ollut ampumakäytävä rintavarustuksineen ja ampuma-aukkoineen ja käytävä on jatkunut kehämuurin sisäreunaa pitkin. Eteläisen ampumakäytävän rintavarustuksessa on ollut viisi suurta ja kaksi pientä ampuma-aukkoa. Länsiseinässä on kaksi aukkoa, mukavuuslaitos ja vielä kolmaskin aukko. Ampumakäytävä on kulkenut pitkin koko muuria.

Näköala keskustornista.

Kehämuuri on kolmen, jopa neljänkin metrin paksuinen, joten se on ollut varsin vahva ja hyvin uhmannut muurinsärkijöitä. Se on, kuten tornin muurikin, rakennettu siten, että seinän sivut ovat muuratut suurista ki-

vistä, ja niiden välit täytetyt pienehköillä vierinkivillä yms. Paksuudeltaan ovat tornin muurit alhaalta ainakin 5 m ja ylhäältä 4—4 1/2 m.

Kun katselee valtavaa kivimuuria, voi hyvin kuvitella, kuinka uljaalta ja voittamattomalta se on näyttänyt hallitsevine torneineen, ampuma-aukkoineen, ampumakäytävineen, nostosiltoineen ja ulkovarustuksineen.

Vielä tänäkin päivänä nämä Uudenmaan rantalinnan rauniot tekevät voimakkaan vaikutuksen ja johtavat ajatukset muinaisiin aikoihin. Ne ovat muistomerkkinä esi-isiemme taisteluista, — kauniina viheriöivien lehtojen ympäröimänä muinaismuistona uusmaalaisella rannikkoseudullamme.